

kwartaalblad stichting duinbehoud

duin

1987 nr 1/2

f 6,75

Planten van natte duinvalleien

Engelse duinen

Nederlandse duinen in internationaal verband

DUIN

jaargang 10, nr. 1/2
juni 1987

ISSN - 0168-7948

redactie

Tom Hakbijl
Anneke Helmens
Nora Kösters
Marc Janssen
Dick Melman
Frank van der Meulen
Gerrit van Ommering
Albert Salman
Lex Schelvis
Theo Verstrael

eindredactie

Albert Salman
Lex Schelvis

illustraties

auteurs, tenzij anders vermeld

typewerk

Petra van der Laken

technische realisatie

Kees Wijgh
en anderen

zetwerk en druk

Focom, Heeze

redactie-adres

DUIN, postbus 11059,
2301 EB Leiden. Tel. 071-131800

bezoekadres

Stationsweg 12, Leiden

losse nummers

f 6,75 + f 3,- = verzendkosten

abonnement

studerenden en 65+	f 17,50
particulieren	f 20,00
instellingen	f 25,00

donateurschap St. Duinbehoud
tenminste f 25,- per jaar

betalingen

giro 4016298 ten name van
DUIN, Postbus 11059, Leiden

overname van artikelen

alleen na schriftelijke toestemming
van de redactie

bij de voorplaat

Strandduizendguldenkruid, een
soort van natte kalkrijke duinvalleien
(dia Erik van Dijk)

De planten van natte duinvalleien (1)	
aanpassingen aan natte omstandigheden	3
door Han Runhaar en Dick Melman	
Duinen van Wales en Midden-Engeland	6
door Albert Salman	
Interview met Dick van der Laan	
"Het echte duinonderzoek moet blijven bestaan"	10
door Anneke Helmens en Theo Verstrael	
Regio	13
Verslag symposium "Duinen bij Den Haag: de moeite waard!"	15
Regio (vervolg)	31
Publikaties	32
Europees duincongres	33
De Nederlandse kustduinen	34
door T.W.M. Bakker en H. Doing	
Een onderzoek naar de invloed van regenwater	42
door H.G. de Jonge, P.D. Jungerius en F. v.d. Meulen	
Diaklankbeeld en video	43
Lespakket en poster	44

Bij dit nummer

Eindelijk is er dan het eerste nummer van deze 10e jaargang. Als katern hebben we het verslag bijgevoegd van het eind vorig jaar gehouden symposium over de duinen rond Den Haag. Dat is een van de redenen dat het een dubbelnummer is geworden. U kunt er echter ook op rekenen dat de resterende nummers van dit jaar wat dikker zullen zijn dan gewoonlijk.

Zoals we al vermeld hebben in het vorige nummer, bestaat de Stichting Duinbehoud deze zomer 10 jaar. Eén van de jubileum-activiteiten is een Europees duincongres met deelnemers uit ca. 10 landen. Wij stellen iedereen in de gelegenheid om delen van het congres bij te wonen en verwijzen u daarvoor naar pagina 33.

Ook willen we dit jubileumjaar wat meer aan publiciteit en ledenwerving doen. Hiervoor hebben we een speciale folder uitgegeven, die u bij dit nummer aantreft. Met deze folder willen we meer bekendheid geven aan de zorg en de aandacht die ons duingebied nodig heeft en aan de activiteiten van de Stichting Duinbehoud. Met name is een bredere steun vanuit de bevolking noodzakelijk voor de bescherming van onze duinen. Daarom doen wij dringend beroep op u:

werf één nieuw lid

Het zal u meevallen hoe snel dat lukt, zeker met de nieuwe folder. Maar we hopen dan ook dat u niet aan onze oproep voorbij zult gaan: samen sterk voor het behoud van onze duinen!

Natuurlijk stellen we het zeer op prijs als u meerdere abonnees wilt werven. U kunt daarvoor telefonisch meer folders opvragen. Bel daarvoor op werkdagen (alleen 's morgens): 071 - 131800.

ERRATA DUIN 1986-4

In fig. 1. op pag. 110 zijn de woorden "jonge duinen" en "arenas" abusievelijk verwisseld. De foto op pag. 121 is genomen door G. Visser.

BIJLAGE

folder "Heeft u oog voor de duinen"

Europees duincongres

Perspectives in coastal dune management, towards a dynamic approach; een Europese duinweek in Nederland van 7-11 september 1987.

De kuststrook, het gebied van duinen, strand en zee, staat midden in de belangstelling. Hoe gaan we in Nederland en andere Europese landen om met belangrijke maatschappelijke functies van de kuststrook zoals natuurbehoud, zeewering, recreatie en waterwinning? Hoe kunnen beleid, beheer en onderzoek hier het beste een bijdrage aan leveren? Wat is in de toekomst nodig om de kustzone te beschermen? Kan er een gezamenlijke aanpak komen?

Om deze vragen zal het gaan op het Internationaal Congres dat van 7 t/m 11 september 1987 in Leiden zal worden gehouden. Het congres markeert het 10-jarig bestaan van de Stichting Duinbehoud. De Stichting organiseert deze week i.s.m. de Internationale Vereniging voor Landschapsoecologie. Het is de bedoeling om met een groep deskundigen uit verschillende disciplines en tal van Europese landen te discussiëren over het beheer van de ecosystemen van duinen en kust. Het dynamisch karakter, dat de kustzone juist zo uniek en ook zo kwetsbaar maakt, staat centraal. Beleid, beheer en onderzoek in Nederland en andere Europese landen zullen besproken worden. Zoveel mogelijk zal de hele kustzone worden behandeld, dus niet alleen de duinen op zichzelf, maar juist ook de relatie met strand en zee. Aandacht zal ook gegeven worden aan het Nederlands Rijksbeleid t.a.v. natuur- en landschapsontwikkeling in de kuststrook en aan beleidsuitspraken van de Raad van Europa over kustecosystemen.

Een deel van deze internationale week is voor eenieder toegankelijk. Op maandag 7 september staan processen en relaties in de kustzone centraal. Op dinsdagochtend 8 september wordt een en ander verteld over het gebruik van de duinen in Nederland en andere delen van Europa. En op vrijdag 11 september wordt een symposium georganiseerd over het beleid en het beheer van de duinen, waarbij ook Minister Braks het woord zal voeren. Tijdens dit symposium zal de oprichting bekend worden gemaakt van een internationale organisatie voor het behoud en de

ontwikkeling van belangrijke kust-duinecosystemen in Europa.

Het niet voor eenieder toegankelijke deel van de duinweek (de dinsdagmiddag, de woensdag en de donderdag) wordt besteed aan excursies naar duinterreinen in ons land en aan onderlinge discussie. Deze drie dagen zijn vooral bedoeld om de buitenlandse gasten kennis te laten maken met de Nederlandse situatie. Daarom nemen hieraan voornamelijk buitenlanders deel, aangevuld met genodigden uit eigen land. Tot nu toe hebben zich een 50-tal deelnemers uit 12 verschillende landen aangemeld.

Het congres zal plaatsvinden in de Stadsgehoorzaal te Leiden en de voertaal is Engels. U kunt zich aanmelden voor het maandag- en dinsdagochtendprogramma door storting van f 35,- (incl. lunch op maandag) op giro 3505200 t.n.v. Stichting Duinbehoud te Leiden o.v.v. "congres ma + di". Voor het vrijdag programma kunt u zich op dezelfde wijze voor f 35,- aanmelden. Wilt u zich voor beide programma-onderdelen aanmelden, dan betaalt u slechts f 55,- (incl. 2 lunches) en vermeldt u "congres ma + di + vr".

Aanmelding kan tot 1 augustus; voor inschrijvingen tel.: 071-131800 (alleen 's morgens).

Verkort programma

MAANDAG 7 SEPTEMBER 1987

- 10.30 Koffie
- 11.00 Welcome and introduction: Drs. A.H.P.M. Salman
- 11.15 Coastal dunes in Europe: Prof. dr. J.S. Olson (USA)
- 11.40 The dynamic coast: Dr. L.H.M. Kohsieck
- 12.15 Lunch
- 13.45 Coastal defence and dune management perspectives Dr. F. van der Meulen
- 14.20 European dunes, climate and climatic change: Mr. J. van Huis (Ministerie van VROM)
- 14.55 Geomorphology, soil and dune management:

Prof. Dr. P.D. Jungerius

- 16.00 Hydrology, vegetation and dune management: Dr. G. Londo
- 16.35 Wildlife management in dune areas: Dr. G. Baeyens (Gemeentewaterleidingen van Amsterdam)

DINSDAG 8 SEPTEMBER 1987

- 9.00 Outdoor recreation and dune conservation: Dr. A.N. van der Zande (Ministerie van Landbouw en Visserij)
- 9.30 Drinking-water catchment in dunes: Dr. H.W.J. van Dijk (Stichting Duinbehoud)

VRIJDAG 11 SEPTEMBER 1987

- 9.00 Koffie
- 9.30 Welcome and introduction: Prof. Dr. H.A. Udo de Haes (Stichting Duinbehoud)
- 9.45 Dune conservation and development in some European countries: Diverse buitenlandse gastsprekers
- 11.45 Poster presentaties en lunch
- 13.20 Activities of the Dutch Foundation for Dune Conservation: Drs. A.H.P.M. Salman (Stichting Duinbehoud)
- 14.00 Nature conservation and development in the Dutch dunes: Ir. G.M. Braks (Minister van Landbouw en Visserij)
- 14.30 Poster presentaties en thee
- 15.15 Perspectives in coastal dune management; towards a dynamic approach: 1. theory Prof. Dr. P.D. Jungerius (Universiteit van Amsterdam) en Dr. F. van der Meulen (Haagse Duinwaterleiding)
- 15.45 Perspectives in coastal dune management; towards a dynamic approach: 2. application: Drs. E.A.J. Wanders (Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels)
- 16.45 Towards a European strategy for conservation and development of coastal environments; final resolution Prof. Dr. H.A. Udo de Haes

Dringt het water de bodem in om daar ter beschikking te komen van de plantenworteld, of stroomt het langs de oppervlakte af en veroorzaakt het erosie? Voor ontwikkelingslanden in semi-aride gebieden waar de bodems soortgelijke hydrofobieverschijnselen vertonen, zijn zulke vragen van levensbelang. Er bestaat dan ook internationaal veel belangstelling voor de rol die het bodemoppervlak, de "interface" van lucht en bodem, speelt in het ecologisch gebeuren.

Met de meetopstelling worden waarnemingen gedaan op het gebied van:

- de meteorologie (neerslag, windsnelheid en -richting, temperatuur);
- de bodemkunde (infiltratiekarakteristieken, temperatuur, vochtgehalte);
- de hydrologie (hoeveelheid en samenstelling van neerslag, bodem- en grondwater);
- de biologie (groeivorm, plantgrootte en plantdichtheid van diverse vegetietypen).

Uitvoering van het onderzoek

In september 1986 is begonnen met de installatie van de apparatuur. De

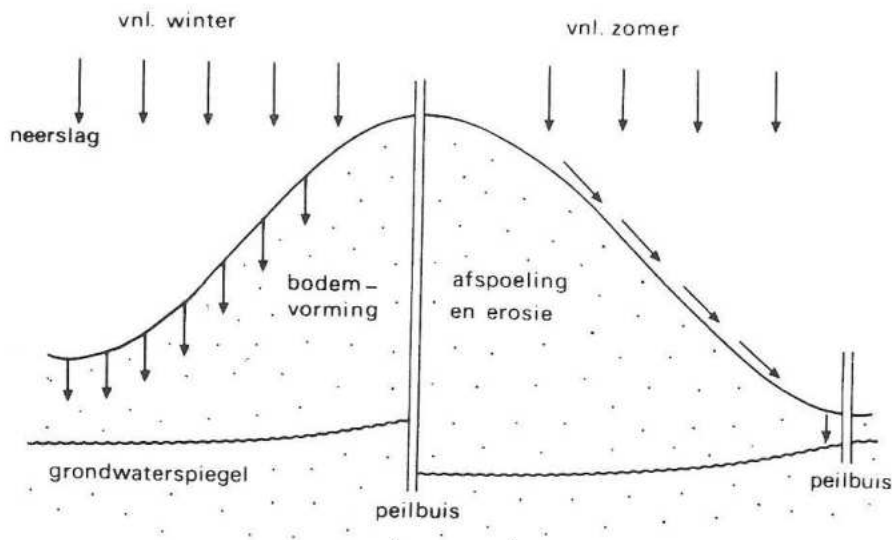

Fig. 1. Doorsnede door een duin. De pijlen geven de waterbeweging aan.

DWL heeft gezorgd voor de nodige kabels voor de stroomvoorziening, voor een afrastering om de helling en voor een onderkomen voor de dataloggers, alsmede voor het meteorologische station en voor de plaatsing van de peilbuizen. Ook de wateranalyses worden uitgevoerd door de

DWL. Voor elektronische apparatuur en lysimeters zorgt het FGBL. De data-acquisitie en de coördinatie zijn in handen van J.J. de Jong van het FGBL. De verwerking van de gegevens en de rapportage over de onderzoeksresultaten zal door beide partijen worden gedaan.

MEDEDELINGEN

Diaklankbeeld en video "De duinen, waardevol en kwetsbaar"

De Stichting Duinbehoud heeft sinds kort een nieuw diaklankbeeld (banddiaserie). Het is vervaardigd door Ewout Staartjes als stage-opdracht in het kader van zijn studie Milieukunde te Deventer.

Met 140 prachtige dia's wordt de waarde van de duinen als recreatiegebied in beeld gebracht. Daarbij komt ook de (soms negatieve) invloed van recreanten op het duinmilieu ter sprake en de manier waarop recreanten daarmee kunnen omgaan. Het diaklankbeeld duurt 13 minuten en is tevens als videoband beschikbaar. Het diaklankbeeld en de videobanden zijn voor een gering bedrag te huur bij de Stichting Duinbehoud.

Diaklankbeeld

Om het diaklankbeeld te kunnen vertonen zijn nodig:

- * 2 carouseldiaprojektoren;
- * 1 driesporen cassetterecorder met versterker en boxen;
- * 1 overvloeier merk Rollei Memory-Dissolve 216.

Huur diaserie: f 5,- per twee weken excl. apparatuur en verzendkosten.

Borgsom: f 150,-

Huur apparatuur: de kosten hiervan zijn nader overeen te komen.

Videobanden

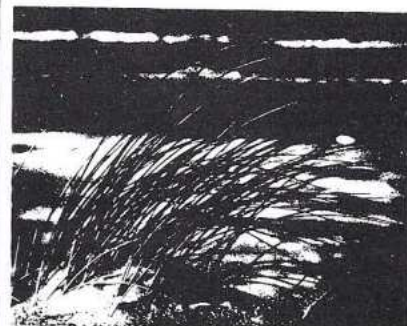
Systemen: VHS, V-2000, Betamax.

Huur: f 6,- per twee weken incl. verzendkosten.

Borgsom: f 50,-

Duinen, Waardevol en Kwetsbaar

— een Band-diaserie —

Stichting Duinbehoud

Lespakket en poster

Gezien op de Nederlandse Onderwijstentoonstelling?

Het bijbehorende lespakket is vanaf medio juni verkrijgbaar bij Stichting Duinbehoud en het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie.

Speciaal voor de Nederlandse Onderwijstentoonstelling in februari j.l. heeft de Stichting Duinbehoud in samenwerking met de VEWIN en het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN) een prachtige poster over de duinen uitgebracht. Deze poster hoort tevens bij het lespakket "De duinen; een gebied met veel gezichten", dat half juni bij de Stichting Duinbehoud en het IVN verschijnt.

Hierin worden de duinen bekeken vanuit de optiek van deze twee natuur- en milieuinstellingen. Dat wil zeggen, dat er ruime aandacht wordt geschonken aan diverse ekologische aspecten van dit gebied, maar ook aan actuele maatschappelijke belangen en ontwikkelingen in de

duinen. Natuurbeleving, kennis van en inzicht in de ecologie van de duinen (de leefwijze van 5 duindieren, ontstaan en eigenschappen van de duinen), de integratie van verschillende belangen (recreatie, waterwinning, wonen en werken, jacht), natuurvriendelijk duinbeheer en duinbehoud komen in verschillende werkvormen aan de orde: diavertoning, verhaal, werkbladen, doe-opdrachten, spelvorm, wandplaatbespreking, enzovoort. Alle onderwerpen worden zoveel mogelijk benaderd vanuit de belevingswereld van kinderen tussen de 10 en 14 jaar.

Het lespakket is ontwikkeld voor leerlingen uit de 7e en 8e groep van het basisonderwijs. Daarnaast biedt het lesmateriaal ook mogelijkheden voor gebruik in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Het lesmateriaal is losbladig. Hierdoor zijn onderdelen als werkbladen, opdrachten, spellen enz. gemakkelijk te reproduceren in elke gewenste hoeveelheid. Opdat de leerlingen zich een goed beeld van de duinen

kunnen vormen, zit er bij het pakket illustratiemateriaal in de vorm van een knipplaat, bovenstaande prachtige kleurenposter en een diaserie (apart te bestellen).

Onderdelen van het lespakket

- * een handleiding voor de leerkracht;
- * informatiebladen en werkbladen;
- * beschrijvingen van proefjes;
- * twee spellen;
- * een knipplaat (waaruit een kwartet kan worden gemaakt);
- * excursie opdrachten;
- * een kort (voorlees)verhaal;
- * een kleurenposter;
- * een diaserie (apart te bestellen).

Bestellen

De poster kost los f 5,- (incl. koker en verzendkosten).

Het lespakket kost f 34,50 incl. poster en verzendkosten).

Deze bedragen overmaken op giro 3505200 t.n.v. Stichting Duinbehoud, Leiden, o.v.v. Poster "Duinen" of "Lespakket".

De poster.

